

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

อัปสร อีซอ¹, จิราพร เกียรติคุณ², นันทรัตน์ นามบุรี³,
ณัฐารวี พงศ์กระพันธ์⁴, มนัส สุทธิการ⁵, วิโรจน์ ไพบูลย์เวชสวัสดิ์⁶
^{1, 2, 3, 4, 5, 6} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
Email: apsomyru@gmail.com¹

Received: April 5, 2021

Revised: May 1, 2021

Accepted: May 5, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ลักษณะเป็นงานวิจัยและพัฒนา ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม การปฏิบัติการพัฒนา และการใช้แบบสอบถามศึกษาจากภาคีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา คนกลาง ลูกค้า และผู้รู้ด้านงานออกแบบหรืองานศิลปะ ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา สามารถแบ่งการทำงานได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนพัฒนา ประเภทผลิตภัณฑ์ที่เลือกพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบ ได้แก่ กระเป๋า โดยเสนอให้ผสมผสานวัตถุดิบเตยหนามกับวัตถุดิบขนนกหรือกรงนก, ผ้าปาเต๊ะ และหนัง 2) การปฏิบัติการพัฒนา ได้มีการจัดทำกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ 3 ผลงาน ดังนี้ ชุด “Binlala” ชุด “Patical” และชุด “Banarock” 3) การสรุปผลการพัฒนาจากการสำรวจความพึงพอใจกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย พบว่า ชุด “Banarock” ลูกค้ามีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.25

คำสำคัญ : นวัตกรรม, ผสมผสานวัตถุดิบ, จังหวัดยะลา

Creative Product Innovation with Combined Materials of Peace Farmer Housewife Group Community Enterprise of Wang-paya, Raman District, Yala Province

Apsorn E-sor¹, Jiraporn Keatnaremon², Nantharat Namburi³,
Nattharawee Phongkraphan⁴, Manus Suttikarn⁵, Wiroj Phaiboonvessawat⁶

^{1, 2, 3, 4, 5, 6} Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University

Email: apsornyru@gmail.com¹

Received: April 5, 2021

Revised: May 1, 2021

Accepted: May 5, 2021

Abstract

The purpose of this research was to develop creative product innovation with combined materials of Peace Farmer Housewife Group Community Enterprise of Wang-Paya, Raman District, Yala Province. The study was a research & development design. Data collection was conducted via focus group discussion, development operation, and questionnaires, to study involved participants including entrepreneurs of Peace Farmer Housewife Group Community Enterprise of Wang-Paya, middlemen, customers, design or artwork scholars. Results of the research indicated that development of creative product innovation with combined materials of Peace Farmer Housewife Group Community Enterprise of Wang-Paya was dividable to 3 steps as follows. 1) Development Planning: the selected product to develop into creative product innovation with combined materials was bag, suggesting material combination of Pandanus Kaidus Kurz with feather or bird cage materials, batik, and leather. 2) Development Operation: Creative Pandanus Kaidus Kurz bags were accomplished in 3 collections of “Binlala” set, “Patical” set, and “Banarock” set. 3) Development Conclusion: Satisfaction survey from target customer group showed that “Banarock” sets were overall mean rated at highest satisfaction degree, accounted at proportion of 38.25%.

Keywords : Innovation, Combined Materials, Yala Province

บทนำ

ตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีประชากร 1,029 ครัวเรือน จำนวนประชากรในตำบลมี 5,927 คน แบ่งเขตการปกครองเป็น 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านกะสะแมง (ปากาสาแมง), หมู่ 2 บ้านโตะปะปาเก๊ะ, หมู่ 3 บ้านตาลาเน, หมู่ 4 บ้านอุเปาะ และหมู่ 5 บ้านบูเกะจือฆา (ตาโงง) (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2563) วังพญาเดิมเป็นชุมชนเล็ก ๆ ชื่อว่า “ปากาสาแมง” มีผู้คนอาศัยอยู่ไม่มากนัก ชาวบ้านมีอาชีพทำนาเป็นหลัก ต่อมาเจ้าเมืองโกตาบารูได้ใช้พื้นที่ในชุมชนนี้ปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก เสมือนเป็นดินแดนอุ้งข้าวอุ้งน้ำของเจ้าเมือง จึงเรียกกันว่า “วังพญา” (ไทยตำบล ดอท คอม, 2563)

พื้นที่วังพญาส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก อาชีพรองทำสวนผลไม้และสวนยางพารา กลุ่มผู้หญิงส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจจากการทำนาและกรีดยาง ทำให้มีเวลาค่อนข้างมากในช่วงกลางวัน จึงรวมกลุ่มลงทุนแปรรูปอาหารและขนมเพื่อจำหน่ายตามร้านค้าในชุมชน หากแต่ไม่ประสบความสำเร็จทางกลุ่มจึงได้ขอคำปรึกษากับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งทางสำนักงานเกษตรอำเภอรามัน ได้แนะนำให้ นำวัตถุดิบเตยหนามที่มีอยู่มากในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สร้างมูลค่า ดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมสันติภาพวังพญา ซึ่งเริ่มต้นธุรกิจในปี 2543 ทางกลุ่มมีที่ทำการเป็นอาคารไม้ชั่วคราว ตั้งอยู่ที่ 38 หมู่ 2 ตำบลวังพญา อำเภอรามัน

จังหวัดยะลา สมาชิกแรกเริ่ม มีจำนวน 15 คน ปัจจุบันเพิ่มเป็น 30 คน มีนางรอปิยะ เย๊ะลีมาเป็นประธานกลุ่ม ทางกลุ่มผลิตงานหัตถกรรมจักสานในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ เสื่อ กระเป๋า กล่องดินสอ กล่องอเนกประสงค์ แพ้ม ปกไดอารี่ ซึ่งมีราคาตั้งแต่ 50-600 บาท ผลิตภัณฑ์ได้รับเครื่องหมาย มผช. (มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน) และได้รับการคัดสรรผลิตภัณฑ์โอท็อป ระดับ 3 ดาว

ปัญหาหนึ่งของการดำเนินงานหัตถกรรมจักสานเตยหนามของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมสันติภาพวังพญา ได้แก่ การที่ทางกลุ่มยังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ ทำให้ยากต่อการสร้างการรับรู้ การจดจำ และสร้างความสนใจจากลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้มีผู้ศึกษาด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ที่ส่วนใหญ่ มักจะใช้ทักษะเดิม ๆ ที่ได้สืบทอดกันมาทำให้รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ซ้ำกัน และไม่เป็นที่สนใจของลูกค้า (รจนา จันทรสา และ ณาการ ชูจิต, 2559) คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเตยหนามของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านสันติภาพวังพญาให้มีอัตลักษณ์เฉพาะ ภายใต้หลักการผสมผสานวัตถุดิบอื่นที่แตกต่าง ที่ไม่เกินกว่า 50% ของภาพรวมวัตถุดิบหลักเตยหนาม ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว คาดว่าจะช่วยเพิ่มศักยภาพการทำงานในการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ ที่นอกกรอบและน่าสนใจ สามารถดึงดูดใจลูกค้า รวมถึงสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจชุมชนได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนานวัตกรรมการผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การปฏิบัติการพัฒนา (Development Action) และการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ ภาคิผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ประกอบด้วยผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา คนกลางลูกค้า และผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบหรืองานศิลปะ ซึ่งล้วนมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับงานจักสาน ไม่น่ากว่า 3 ปี ทั้งนี้วิธีการรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือวิจัย มี 3 ส่วน ดังนี้

1. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยใช้แบบสนทนากลุ่มในการศึกษาข้อมูลจากภาคิที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา คนกลางลูกค้า และผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบหรืองานศิลปะ กลุ่มละ 2 คน รวมกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาทั้งสิ้น 8 คน โดยให้มีการคละทั้งทางด้านอายุ อาชีพ ถิ่นพำนักอาศัย และประสบการณ์ในการทำธุรกิจจักสาน เพื่อให้ได้ข้อมูลทิศทางการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ทั้งทางด้านมิติการ

ออกแบบ การผลิต และการตลาด โดยต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีแนวทางศิลปะการออกแบบที่น่าสนใจ สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า รวมถึงสามารถผลิตได้จริง และมีศักยภาพด้านการจัดจำหน่ายเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้ประเด็นการสนทนากลุ่ม มี 4 ส่วนดังนี้

1.1 ประเภทผลิตภัณฑ์ที่เลือกพัฒนา

คำถามสนทนากลุ่ม “ประเภทผลิตภัณฑ์ใดที่มีศักยภาพหรือมีโอกาสทางการตลาด ควรค่าแก่การได้รับการคัดเลือกพัฒนานวัตกรรมการผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบมากที่สุด”

1.2 ความต้องการทั่วไปที่มีต่อผลิตภัณฑ์

คำถามสนทนากลุ่ม “ลักษณะผลิตภัณฑ์ (จากข้อ 1.1) อย่างไรที่ท่านชื่นชอบมากที่สุด (หมายเหตุ แนวทางคำตอบ อาจเป็นเรื่อง แบบ ขนาด สี ลวดลายการตกแต่ง ฯลฯ)”

1.3 การระดมความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา

คำถามสนทนากลุ่ม “วัตถุดิบพื้นถิ่นใดสามารถนำมาผสมผสานกับผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้บ้าง และผสมผสานในลักษณะใด”

1.4 การคัดเลือกความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา

คำถามสนทนากลุ่ม “ความคิดสร้างสรรค์ใดที่ท่านชื่นชอบและต้องการให้ได้รับการพัฒนามากที่สุด” (หมายเหตุ ความคิดสร้างสรรค์ 3 อันดับแรกที่ได้คะแนนสูงสุด จะถูกนำไปปฏิบัติการพัฒนาจริงในขั้นตอนการดำเนินงานต่อไป)

2. การปฏิบัติการพัฒนา (Development Action) เป็นการปฏิบัติการพัฒนารายละเอียดหรือรูปธรรมนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบตามแผนที่คัดเลือกไว้ รวมจำนวนผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทั้งสิ้น 3 ผลงาน

3. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์เพื่อศึกษาผลสรุปของการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบ โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงทำงาน อายุ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน ซึ่งจัดเป็นลูกค้าโดยตรงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมสันติภาพวังพญา ทั้งนี้แบบสอบถามออนไลน์ที่ใช้ จำแนกข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเรื่อง สถานภาพ อายุ ถิ่นพำนัก ปัจจุบัน ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน โดยเป็นคำถามในลักษณะให้เลือกตอบข้อที่เป็นจริงมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว

3.2 ข้อมูลความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลงานกระเป๋าทายหนามสร้างสรรค์ที่พัฒนา ซึ่งประเด็นประเมินผลความพึงพอใจจัดแบ่งเป็น 5 ด้าน อันได้แก่ ด้านความสวยงาม ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านความพึงพอใจโดยรวม โดยเป็นคำถามในลักษณะที่ให้เลือกตอบที่พึงพอใจมากที่สุดในแต่ละด้านเพียงคำตอบเดียว รวมถึงให้ระบุราคาผลิตภัณฑ์ที่พึงพอใจที่คิดว่าเหมาะสม

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการปฏิบัติการพัฒนา จะถูกนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ เปรียบเทียบ และเขียนพรรณนาเชิงเหตุผล ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถาม จะถูกนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง ก่อนที่จะนำไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อทำการหาค่าความถี่และค่าร้อยละในการตอบวัตถุประสงค์วิจัยที่กำหนด

ผลการวิจัย

การวิจัยโดยจำแนกตามแบบแผนการวิจัย 3 ระยะ ปรากฏผลดังนี้

1. การวางแผนพัฒนา (Development Planning)

ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มในการศึกษาข้อมูลการวางแผนพัฒนาฯ จากภาคีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมสันติภาพวังพญา คนกลางลูกค้า และผู้รู้ด้านงานออกแบบหรืองานศิลปะ พบผลการศึกษาจำแนกตามประเด็นการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1.1 ประเภทผลิตภัณฑ์ที่เลือกพัฒนาฯ

คำถามสนทนากลุ่ม “ประเภทผลิตภัณฑ์ใดที่มีศักยภาพหรือมีโอกาสดทางการตลาด ควรค่าแก่การได้รับการคัดเลือกพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบมากที่สุด”

ผลการสนทนากลุ่ม วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพ วังพญา ได้ผลิตงานหัตถกรรมจักสานที่หลากหลาย อันได้แก่ เสื่อ กระเป๋า กล้องดินสอ กล้องอเนกประสงค์ แฟ้ม และปกไดอารี่ ซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มทั้งหมดให้ความคิดเห็นที่ตรงกันว่า ภายใต้งบประมาณวิจัย และเวลาดำเนินงานวิจัยที่มีจำกัด เห็นสมควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ “กระเป๋า” มากที่สุด โดยกลุ่มผู้ผลิตให้เหตุผลว่าจากประสบการณ์ที่จำหน่ายกระเป๋าจัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าให้การตอบรับดีที่สุด สามารถจำหน่ายได้ในจำนวนที่มากกว่าผลิตภัณฑ์อื่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการจำหน่ายจากกลุ่มคนกลาง ที่มีความคิดเห็นว่ากระเป๋าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพและมีโอกาสทางการตลาดสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์อื่นที่ทางกลุ่มแม่บ้านผลิต ส่วนกลุ่มลูกค้าได้ให้ความคิดเห็นเชิงสนับสนุนเช่นกันว่าควรเลือกพัฒนากระเป๋า เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าจำเป็นต้องใช้ใน ชีวิตประจำวันและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อย ส่วนกลุ่มผู้รู้ให้ความเห็นในทิศทางเดียวกันว่าหากต้องพัฒนาโดยใช้ทักษะการคิดสร้างสรรค์ กระป๋อง น่าจะมีศักยภาพในการใช้ทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาได้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ที่ประชุมสนทนากลุ่มจึงมีมติสรุปอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์เลือกพัฒนาผลิตภัณฑ์เตยหนามจักสานเป็น “กระเป๋า”

1.2 ความต้องการทั่วไปที่มีต่อผลิตภัณฑ์

คำถามสนทนากลุ่ม “ลักษณะผลิตภัณฑ์ กระเป๋าเตยหนามจักสานอย่างไรที่ท่านชื่นชอบมากที่สุด

ผลการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็น และได้ข้อสรุปดังนี้

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในสัดส่วน 2 ใน 3 ของทั้งหมด ชื่นชอบกระเป๋าเตยหนามจักสานแบบเรียบ ๆ สีธรรมชาติ อาจจะมีสีขาวหรือสีโศก จักสานฝีมือละเอียด เก็บรายละเอียดได้เรียบร้อย มีสายสำหรับหิ้วสะพาย รวมถึงด้ามจับที่เป็นไม้สำหรับถือหิ้วกระเป๋า (โดยถอดสายเก็บ) ข้างในบุผ้า ปากกระเป๋าอาจใส่ซิปปหรือติดแป๊ก เน้นปากกระเป๋ากว้างเพื่อให้ใส่ของหรือหยิบของได้ง่าย ขนาดกระเป๋าควรใหญ่พอสมควร ให้สามารถใส่เอกสารหรือโน้ตบุ๊กขนาด A4 ได้ ที่มุมกระเป๋ามีการใช้หนังเก็บมุม กันมุมแตก ควรมีวัสดุตกแต่งหรือเครื่องประดับตกแต่งเพื่อเพิ่มความเก๋ไก๋ ทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ร่วมสนทนากลุ่ม 1 ใน 3 ทั้งกลุ่มผู้รู้และลูกค้าบางส่วนได้เสนอแนะให้สร้างความต่างจากกระเป๋าจักสานโดยทั่วไป โดยการทำกระเป๋าเตยหนามสีสด เช่น สีแดง สีม่วง สีส้ม ฯลฯ อาจพัฒนารูปทรงกระเป๋าแบบใหม่ ๆ ลวดลายใหม่ ๆ หรือใช้วัสดุในการตกแต่งกระเป๋าที่แตกต่างจากทั่วไป

1.3 การระดมความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา

คำถามสนทนากลุ่ม “วัตถุดิบใดที่สามารถนำมาผสมผสานกับผลิตภัณฑ์กระเป๋าเตยหนามจักสานดังกล่าวได้บ้าง และผสมผสานในลักษณะใด”

ผลการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็นโดยใช้เทคนิคการ์ดผ่านกระดาษโปสเตอร์ ทำให้ได้ข้อสรุปถึงวัตถุดิบ

ที่สามารถนำมาผสมผสานกับผลิตภัณฑ์กระเป๋า
เตยหนามจักสาน จำนวน 12 วัตถุประสงค์ ดังนี้ ผ้าปาเต๊ะ
ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม ผ้าลูกไม้ ดอกไม้ผ้า หนัง กะลา
ลูกปัด/ปีกไหม ลูกสะบ้า/ลูกปัดไม้ ว่าวบุหลันจิว
กรีซจิว พวงกุญแจนก/ขนนก/กรงนก ฯลฯ โดย
ผสมผสานในลักษณะต่าง ๆ อาทิ ตัดเย็บติดบน
ตัวกระเป๋า ทำเป็นที่ติดห้อยกระเป๋า ทำเป็นที่
จับหิ้วกระเป๋า ประดับตกแต่งบนกระเป๋า ฯลฯ
ดังตารางที่ 1

1.4 การคัดเลือกความคิดสร้างสรรค์ใน การพัฒนา

คำถามสนทนากลุ่ม “วัตถุประสงค์ใดที่
ท่านชื่นชอบและต้องการให้นำมาใช้ในการ
ผสมผสานกระเป๋าเตยหนามจักสานมากที่สุด”
(หมายเหตุ กำหนดให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
แต่ละคนสามารถเลือกได้ 3 แนวความคิด)

ผลการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมสนทนา
กลุ่มได้แสดงความคิดเห็นโดยใช้สติ๊กเกอร์เลือก 3
แนวความคิด และได้ข้อสรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลของการระดมความคิดสร้างสรรค์และการคัดเลือกความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์กระเป๋าเตยหนามจักสาน

วัตถุประสงค์ที่มีการเสนอให้นำมา ผสมผสานกับผลิตภัณฑ์ กระเป๋าเตยหนาม	ลักษณะการผสมผสาน	ผลคัดเลือก	
		จำนวน	ร้อยละ
1. ผ้าปาเต๊ะ	ตัดเย็บติดบนตัวกระเป๋า	7	29.15
2. ผ้าบาติก	ตัดเย็บติดบนตัวกระเป๋าหรือทำเป็นที่ติดห้อย กระเป๋า	1	4.17
3. ผ้ามัดย้อม	ตัดเย็บติดบนตัวกระเป๋า	1	4.17
4. พวงกุญแจนก/ขนนก/กรงนก ฯลฯ	เย็บติดบนตัวกระเป๋าหรือทำเป็นที่ติดห้อยกระเป๋า	9	37.50
5. ลูกสะบ้า/ลูกปัดไม้	ทำเป็นที่ติดห้อยกระเป๋า	-	-
6. หนัง	ทำเป็นที่จับหิ้วกระเป๋าหรือประดับตกแต่งบน ตัวกระเป๋า	2	8.33
7. กรีซจิว	ทำเป็นที่ติดห้อยกระเป๋า	-	-
8. ว่าวบุหลันจิว	ทำเป็นที่ติดห้อยกระเป๋า	-	-
9. กะลา	ทำเป็นที่ติดห้อยกระเป๋า หรือประดับตกแต่ง ด้านหน้ากระเป๋า	1	4.17
10. ดอกไม้ผ้า	ทำเป็นที่ติดห้อยกระเป๋า	1	4.17
11. ลูกปัด/ปีกไหม	ปักไหมติดบนตัวกระเป๋า	1	4.17
12. ผ้าลูกไม้	ประดับติดเป็นดอกไม้ตกแต่งด้านหน้ากระเป๋า	1	4.17
	รวม	24	100

จากตารางที่ 1 ผลของการระดมความคิดสร้างสรรค์และการคัดเลือกความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา พบว่า วัตถุประสงค์ที่มีการเสนอให้นำมาผสมผสานกับผลิตภัณฑ์กระเป๋าเตยหนามจักสานมากที่สุด ได้แก่ ชนบก/กรงนก/อื่น ๆ เกี่ยวกับนก (อันเนื่องจากยะลาเป็นเมืองแห่งนก) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 37.50 โดยนำมาผสมผสานในลักษณะเย็บติดบนตัวกระเป๋าหรือทำเป็นที่ติดห้อยกระเป๋า รองลงมาได้แก่ ผ้าปาเต๊ะ คิดเป็นร้อยละ 29.15 โดยนำมาผสมผสานในลักษณะตัดเย็บติดบนตัวกระเป๋า ส่วนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 8.33 โดยนำมาผสมผสานในลักษณะตัดเย็บติดประกอบหรือทำสายสะพายกระเป๋า

2. การดำเนินงานพัฒนา (Development Implementation)

คณะผู้วิจัยได้ปฏิบัติการพัฒนารายละเอียด หรือรูปธรรมนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบตามแผนที่กำหนด โดยพัฒนากระเป๋าเตยหนามจักสาน ผสมผสานกับชนบก ผ้าปาเต๊ะ และหนัง จำนวน 3 ผลงาน ดังนี้

รูปที่ 1 ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ ชุด “Binlala”

การผสมผสานวัตถุดิบ

วัตถุดิบเตยหนาม ผสมผสานกับชนบก กรงนก หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับนก

ลักษณะการผสมผสานวัตถุดิบ

ประดับตกแต่งบนตัวกระเป๋า

แนวความคิดการพัฒนา

อันเนื่องจากยะลาได้ชื่อว่า เป็นเมืองแห่งนก “Bird City” ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ชุดนี้ จึงนำแนวคิดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับนกมาเป็นแนวคิดในการพัฒนา เช่น การใช้ชนบก กรงนก ผ้าคลุมกรงนก งานประดิษฐ์รูปนก ฯลฯ ประดับตกแต่งบนตัวกระเป๋า ผ่านการออกแบบให้ดูร่วมสมัย

รูปที่ 2 ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ ชุด “Patical”

การผสมผสานวัสดุดิบ

วัสดุดิบเตยหนาม ผสมผสานกับผ้าปาเต๊ะ

ลักษณะการผสมผสานวัสดุดิบ

ประดับตกแต่งบนตัวกระเป๋า

แนวความคิดการพัฒนา

สามจังหวัดชายแดนใต้ ประชากรส่วนใหญ่เกินกว่า 80% นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีวัฒนธรรมที่นิยมนำผ้าปาเต๊ะเป็นเครื่องแต่งกายประจำถิ่น ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ ชุด “Patical” จึงนำเสนอให้ลวดลายและสีเส้นผ้าปาเต๊ะมาผสมผสานกับเตยหนามย้อมสี ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์กระเป๋าที่ดูโดดเด่นสวยงาม สะดุดตา น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

รูปที่ 3 ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ ชุด “Banarock”

การผสมผสานวัสดุดิบ

วัสดุดิบเตยหนาม ผสมผสานกับหนัง

ลักษณะการผสมผสานวัสดุดิบ

ประกอบตกแต่ง ช่วยยึดหรือเป็นส่วนหนึ่งของด้ามจับกระเป๋า

แนวความคิดการพัฒนา

กล้วยหินจัดเป็นผลไม้ชนิดหนึ่ง พบมากที่อำเภอธารโตและอำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา ผลกล้วยมีลักษณะเนื้อแน่นหนา หวานธรรมชาติ เป็นผลไม้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่พื้นที่อื่นไม่มีความน่าสนใจ

ของกล้วยชนิดนี้ประการหนึ่งได้แก่เรื่องของชื่อ โดยคำว่า “กล้วยหิน” เป็นชื่อที่ผสมผสานความเป็นสิ่งธรรมชาติที่แตกต่าง อันได้แก่ ความนุ่ม & ความแข็ง, ความง่าย & ความยาก ฯลฯ ด้วยแนวคิดดังกล่าว จึงนำมาเป็นไอเดียในการรังสรรค์พัฒนา เริ่มจากการไล่สีส้นของความเป็นกล้วยหิน อันได้แก่ สีน้ำตาล สีเขียว และสีเหลือง ผนวกกับการใช้ด้ามจับและหนังที่ดูเท่และแข็งแรง ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์กระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ที่แปลก แตกต่าง ไม่เหมือนใคร

3. การสรุปผลการพัฒนา (Development Conclusion)

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาสรุปผลการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรังสรรค์วิสาหกิจพัฒนา โดยศึกษาความพึงพอใจจากลูกค้าเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงวัยทำงาน อายุ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คนที่มีต่อกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ที่พัฒนา 3 ผลงาน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ที่พัฒนา

ประเด็นประเมินผล	ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ที่พัฒนา						รวม
	ชุด “Binlala”		ชุด “Patical”		ชุด “Banarock”		
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
ด้านความสวยงาม	42	42.00	29	29.00	29	29.00	100%
ด้านความคิดสร้างสรรค์	48	48.00	14	14.00	38	38.00	100%
ด้านประโยชน์ใช้สอย	-	-	57	57.00	43	43.00	100%
ด้านการตัดสินใจซื้อ	14	14.00	43	43.00	43	43.00	100%
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	26	26.00	35.75	35.75	38.25	38.25	100%

จากตารางที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายที่มีต่อกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ที่พัฒนาจำนวน 3 ผลงาน เป็นดังนี้ ด้านความสวยงาม พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจ ชุด “Binlala” คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42 ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจ ชุด “Binlala” คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48 ด้านประโยชน์ใช้สอย พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจ ชุด “Patical” คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57 ส่วนด้านการตัดสินใจซื้อ พบว่า

ลูกค้ามีความพึงพอใจ ชุด “Banarock” คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43 สำหรับค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่า ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจ ชุด “Banarock” มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.25

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ลักษณะเป็นงานวิจัยและพัฒนา ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม การปฏิบัติการพัฒนา และ การใช้แบบสอบถาม ศึกษาจากภาคที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา คนกลาง ลูกค้า และ ผู้รู้ด้านงานออกแบบหรืองานศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา สามารถแบ่งการทำงานได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนพัฒนาประเภทผลิตภัณฑ์ที่เลือกพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบ ได้แก่ กระเป๋า โดยเสนอให้ผสมผสานวัตถุดิบเตยหนามกับวัตถุดิบขนนกหรือกรงนก, ผ้าปาเต๊ะ และหนัง 2) การปฏิบัติการพัฒนา ได้มีการจัดทำกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ 3 ผลงาน ดังนี้ ชุด “Binlala” ชุด “Patical” และชุด “Banarock” 3) การสรุปผลการพัฒนา จากการสำรวจความพึงพอใจจากกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย พบว่า ชุด “Banarock” ลูกค้ามีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.25

สำหรับการอภิปรายผล การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา พบว่า ชุด “Banarock” ลูกค้ามีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ชุด ผลงานดังกล่าว มีรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์

สร้างสรรค์ในลักษณะการผสมผสาน (Combination) ซึ่งนอกจากผสมผสานวัตถุดิบแล้วยังมีการผสมผสานสีหรือลวดลายที่เป็นสัดส่วนหลัก/รองได้อย่างสมดุล กลมกลืน หรือขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม (รจนา จันทราสา, 2558) อีกทั้งยังมีการนำเรื่องราวของ “กล้วยหิน” ซึ่งจัดเป็นวัฒนธรรมด้านอาหารที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ชายแดนใต้เป็นฐานในการพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามหลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (UNCTAD, 2008) สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพร ตายคำ และนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ซึ่งวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดราชบุรี โดยผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำทรัพยากรท้องถิ่นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ นำมาผสมผสานให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มและชุมชน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราพรรณ เสงี่ยมศักดิ์ และธรรมมิล สุขเสริม (2561) ที่วิจัยเรื่องความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของไทยที่พบว่าลูกค้าให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่มีสีสันและลวดลายที่สามารถสื่อถึงแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่ได้แตกต่างบางมิติ เรื่องที่มาของความคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ โดยงานวิจัยนี้ที่มาจากความคิดสร้างสรรค์มาจากการศึกษาความต้องการจากภาคที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ บุญทวรรณ วิงวอน, อัจฉราภรณ์ วรรณมะกอก และอัจฉรา เมฆสุวรรณ (2557) ที่วิจัยเรื่อง แนวทาง

การยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่ากิจการวิสาหกิจขนาดย่อมอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ซึ่งพบว่า ที่มาของความคิดสร้างสรรค์เน้นการเรียนรู้จากธุรกิจอื่นที่ประสบความสำเร็จ ผ่านการนำความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตและพิธีกรรมต่าง ๆ ดัวยการออกแบบรูปลักษณ์ใหม่ ๆ บนผลิตภัณฑ์หรือตำนานและเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ เน้นการสร้างความแตกต่างบนบรรจุภัณฑ์หรือตราสินค้าเพื่อสร้างอัตลักษณ์เฉพาะ

References

- Boonthawan Wingwon, Atcharabhorn Wanmakok and Atchara Meksuwan. (2014). Approach in Creating Local Wisdom with Creative Product Innovation of Small Enterprises in Hang Chat District, Lampang Province. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 9(1), 102-119.
- Phatcharaphan Sangiamsak and Thumwimon Suksern. (2018). Customer's Purchasing Requirements of Creative Products from Thai Wisdom. *Journal of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University*, 4(2), 157-173.
- Rosjana Chandhasa. (2015). *Vetiver Handicraft Product Design*. Printing Press of Chulalongkorn University.
- Sasiporn Taikham and Narin Sungrugs. (2015). The Development of Creative Product Model to Value-Added of the Small and Micro Community Enterprises in Ratchaburi Province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(1), 606-632.
- Thailand Information Center. (2020, May 11). *Wang Phaya Subdistrict*. Retrieved from <http://yala.kapook.com/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B8%99/%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%9E%E0%B8%8D%E0%B8%B2>.
- ThaiTambon.Com. (2020, May 11). Information about Wang Phaya Sub-district, Raman District, Yala. Retrieved from: <https://www.thaitambon.com/tambon/950614>
- UNCTAD. (2008, August 30). *Creative Economy Report 2008*. Retrieved from <http://theory.isthereason.com/p=2176>.